

Umsögn Sky Lagoon um frumvarp til fjárlaga fyrir árið 2027 og frumvarp til laga um breytingu á ýmsum lögum vegna fjárlaga

Sky Lagoon mótmælir þeirri breytingu sem lögð er til á virðisaukaskatti af aðgangi að baðlónum og heilsulindum. Samkvæmt frumvarpinu yrði skatthlutfallið hækkað úr 11% í 24%.

Sky Lagoon var ekki byggt upp sem skammtímaverkefni. Að baki staðnum liggur umfangsmikil fjárfesting í mannvirkjum, búnaði, hönnun, tæknikerfum, aðstöðu og þeirri upplifun sem gestum er boðið upp á. Frá upphafi hefur markmiðið verið að byggja upp sterka vöru sem geti staðið undir sér til langs tíma, þróast áfram og keppt um gesti á alþjóðlegum markaði.

Tillagan sem nú liggur fyrir breytir einni af mikilvægustu rekstrarforsendum slíkrar fjárfestingar.

Fjárfesting þarf að geta borgað sig

Þegar ráðist er í verkefni upp á milljarða króna er ekki aðeins horft til næsta árs. Fjárfestingin þarf að geta staðið undir sér yfir langan tíma.

Við opnun Sky Lagoon árið 2021 hafði verið ráðist í fjárfestingu upp á um fimm milljarða króna. Þar með lauk uppbyggingunni þó ekki. Eftir opnun hefur áfram verið ráðist í breytingar og stækkun á upplifunarhluta lönsins með það fyrir augum að bæta upplifun gesta. Þetta er eðlilegt ferli í rekstri af þessu tagi. Fyrst þarf að leggja út verulegt fjármagn. Síðan þarf reksturinn að standa undir afborgunum, fjármagnskostnaði, viðhaldi og endurnýjun. Að lokum þarf að myndast svigrúm til að ráðast í næsta verkefni. Þannig verður fjárfesting að frekari fjárfestingu.

Ef of stór hluti af afkomu starfseminnar er tekinn út með aukinni skattlagningu verður það svigrúm minna. Þá skiptir ekki öllu hvort fyrirtæki getur enn rekið sig með einhverjum hagnaði. Spurningin er hversu mikið verður eftir til að greiða niður fyrri fjárfestingu og hversu mikið verður eftir til að fjárfesta aftur og hvort yfir höfuð það er áhugaverður vettvangur að fjárfesta á Íslandi.

Sky Lagoon telur að í mati stjórnvalda vanti heildarsýn á þau efnahagslegu áhrif sem breytingin getur haft. Horft er til þeirrar tekjuöflunar sem breytingin getur skilað ríkissjóði til skemmri tíma, en minna til þess hvort hún veikji samkeppnisstöðu greinarinnar, dragi úr fjárfestingum og minnki verðmætasköpun til framtíðar. Það eru einmitt þau sjónarmið sem stjórnvöld hafa áður lagt áherslu á að vernda og efla og lofuðu að standa vörð um kæmust þau til valda.

Það þarf meira en að opna dyrnar

Stór fjárfesting í ferðaþjónustu er ekki greidd upp þegar gestirnir mæta fyrsta daginn. Mannvirki þurfa stöðugt viðhald. Tæknibúnaður þarf að endurnýjast. Krafa gesta um gæði og þjónustu breytist. Samkeppnisaðilar þróast og nýjar vörur koma á markað. Fyrirtæki sem stendur í stað dregst því fljótt aftur úr.

Sky Lagoon hefur frá opnun lagt áherslu á gæði og hefur fjárfest markvisst í aðstöðu, upplifun gesta með langtímaverðmætasköpun sem markmið. Slík þróun er ekki kostnaður sem hægt er að fresta endalaust heldur forsenda þess að viðhalda samkeppnishæfni og þeirri sérstöðu sem byggð hefur verið upp.

Hagnaður í slíkum rekstri er því ekki umframfjármagn sem hægt er að líta á sem laust til ráðstöfunar. Hann er forsenda áframhaldandi fjárfestinga, endurnýjunar og þróunar. Hann er eldsneytið fyrir næsta kafla.

Hver ber hækkunina?

Ef skatthlutfallið hækkar úr 11% í 24% þarf annaðhvort að hækka verð til gesta eða taka hluta hækkunarinnar inn í reksturinn. Ákvörðun um leið hefur áhrif á reksturinn.

Ef hækkunin er öll sett út í verð hækkar endanlegt verð þjónustunnar verulega. Ísland er þegar dýr áfangastaður og gestir velja á milli fjölmargra upplifana meðan á ferð stendur. Hærra verð mun samkvæmt öllum rannsóknum leiða til þess að sumir sleppi heimsókninni, velji ódýrari kosti eins og niðurgreiddar sundlaugar eða dragi úr öðrum útgjöldum.

Ef fyrirtækið ákveður hins vegar að taka hluta skattahækkunarinnar á sig minnkar framlegðin. Þá er minna til ráðstöfunar fyrir framkvæmdir, endurbætur, nýja þjónustu og greiðslu kostnaðar vegna þeirrar fjárfestingar sem þegar hefur verið ráðist í. Það er því ekki hægt að líta á skattahækkunina eins og hún hafi aðeins áhrif á kassavittun gestsins. Hún hefur áhrif á það hvað fyrirtækið getur gert næst.

Aðlögunarfrestur og fyrirsjáanleiki í rekstrarumhverfi

Ferðapjónusta starfar ekki á dags- eða vikufyrirvara heldur byggir á sölu sem á sér stað langt fram í tímann. Fyrirtæki þurfa svigrúm til að uppfæra verð, breyta kerfum sem er kostnaðarsamt og flókið út af fyrir sig, endurskipuleggja samninga við milliliði og upplýsa viðskiptavinum. Þegar skattbreytingar taka gildi án nægilegs fyrirvara lendir kostnaðurinn óhjákvæmilega að hluta á fyrirtækjunum sjálfum vegna bókana sem þegar hafa verið seldar og staðfestar. Þetta dregur úr fyrirsjáanleika og eykur rekstraráhættu í grein sem byggir á langtímaplönnum og stöðugleika.

Árangur á að vera hvati til áframhaldandi uppbyggingar

Það hefur þurft verulegt fjármagn, áhættu og vinnu til að byggja Sky Lagoon og er upplifunin í dag stærsti segull höfuðborgarsvæðisins. Sá árangur sem hefur náðst á ekki að fela í sér að skattalegum forsendum starfseminnar sé breytt þegar fjárfestingin er farin að skila árangri. Þvert á móti ætti það að vera markmið stjórnvalda að fyrirtæki sem hefur sýnt að það getur byggt upp sterka vöru á Íslandi sjái ástæðu til að fjárfesta hér áfram.

Það er einnig mikilvægt að horfa ekki eingöngu á sterkan rekstrarárangur síðustu missera heldur á undirliggjandi eðli rekstrarins. Upplifun á borð við Sky Lagoon verður ekki til af sjálfu sér. Á bak við hana stendur stór og fjölbreyttur hópur fólks sem sinnir ólíkum en jafn mikilvægum hlutverkum á hverjum einasta degi. Þar starfa sérfræðingar með fjölbreytta menntun og reynslu á sviði reksturs, þjónustu, matvæla, markaðsmála, tækni, viðhalds, öryggis og gæða ásamt öflugum hópi gestgjafa sem skapa þá upplifun sem gestir okkar þekkja og meta.

Rekstur áfangastaðar af þessari stærðargráðu er því bæði mannaflsfrekur og fjárfrekur. Hann byggir á háum föstum kostnaði, umfangsmiklum innviðum og stöðugri fjárfestingu í viðhaldi, þróun og gæðum. Til að slíkur rekstur sé sjálfbær þarf stöðugan og háan gestafjölda allan ársins hring.

Reksturinn er því mun viðkvæmari fyrir breytingum í eftirspurn en oft er gert ráð fyrir. Það þarf ekki mikla fækkun gesta eða lítilsháttar veikingu á samkeppnisstöðu til að áhrifin á afkomu verði margföld á við áhrifin á tekjurnar sjálfar. Þótt gestafjöldi dragist aðeins saman stendur stærstur hluti kostnaðarins eftir óbreyttur.

Ef rekstrarumhverfið er stöðugt og fjárfestingin skilar ásættanlegri ávöxtun aukast líkurnar á að fjárfest verði á ný. Ef forsendum er reglulega breytt verður niðurstaðan önnur. Þá er líklegt að

reksturinn dragist saman og ný verkefni metin með meiri varúð og mögulegt fjármagn leitar annað. Þetta snýst því ekki eingöngu um rekstur Sky Lagoon árið 2027.

Málið snýst líka um hvaða skilaboð Ísland sendir til þeirra sem eiga að taka næstu stóru fjárfestingarákvörðun í ferðapjónustu. Er hægt að treysta því að hér sé stutt við uppbyggingu og staðið við gefin loforð.

Fjárlög snúast ekki eingöngu um næsta ár

Við gerð fjárlaga er eðlilegt að stjórnvöld leiti leiða til að styrkja afkomu ríkissjóðs. Ekki má aðeins horfa á það hvað ákveðin breyting skilar á næsta ári. Það þarf líka að spyrja hvaða áhrif hún hefur á þá sem eiga að skapa tekjurnar eftir fimm eða tíu ár.

Fjárfesting í ferðapjónustu skilar ríkinu tekjum með fjölmörgum hætti. Hún skapar störf, launagreiðslur, tekjuskatt, tryggingagjald, virðisaukaskatt af sölu, kaup á innlendri þjónustu og aukin viðskipti hjá öðrum fyrirtækjum.

Ef skattastefna dregur úr nýrri fjárfestingu tapast hluti þessara framtíðartekna. Slíkt sést ekki endilega í tekjuáætlun næsta árs. Það gerir áhrifin ekki minna raunveruleg.

Baðlón eru hluti af sérstöðu og samkeppnisforskoti Íslands

Sky Lagoon er hluti af þeirri upplifun sem aðgreinir Ísland frá flestum öðrum áfangastöðum í heiminum. Sama á við um önnur baðlón sem byggst hafa upp víða um land á grunni íslensks jarðhita, náttúru og baðmenningar. Þetta eru ekki aðeins einstök fyrirtæki heldur mikilvægur hluti af þeirri vöru sem Ísland selur á alþjóðlegum ferðamarkaði.

Samkvæmt gögnum Ferðamálastofu heimsóttu um 54% erlendra ferðamanna baðlón árið 2024. Það undirstrikar hversu stór þáttur þessi starfsemi er í upplifun gesta af Íslandi og hversu mikilvæg hún er fyrir samkeppnisstöðu landsins sem áfangastaðar.

Af þeim sökum vekur það sérstaka athygli að stjórnvöld skuli velja einmitt þennan hluta ferðapjónustunnar til verulegrar hækkunar virðisaukaskatts. Með þeirri ákvörðun er búin til samkeppnisskekkja innan ferðapjónustunnar sjálfrar þar sem einn mikilvægasti segull landsins gagnvart erlendum ferðamönnum er skattlagður með öðrum hætti en sambærileg ferðapjónusta.

Það sem vekur jafnframt áhyggjur er að ekki hefur verið birt greining á eftirspurnarteygni eða öðrum gögnum sem sýna fram á að áhrifin á eftirspurn, samkeppnishæfni og verðmætasköpun verði óveruleg. Án slíkrar greiningar er hætt á að skammtímasjónarmið um auknar skatttekjur vegi þyngra en langtímahagsmunir greinarinnar og þjóðarbúsins. Í því felst raunveruleg hætt á að verið sé að kasta barninu út með baðvatninu.

Alþjóðlegar rannsóknir benda til þess að hærri skattar dragi úr samkeppnishæfni áfangastaða með því að hækka kostnað ferðamanna og veikja eftirspurn. Í sumum tilfellum hafa slíkir skattar beinlínis verið innleiddir í þeim tilgangi að draga úr fjölda ferðamanna á áfangastöðum sem glíma við ofpenslu eða of mikinn ágang ferðamanna og hafa þá skilað tilætluðum árangri. Það er því erfitt að horfa fram hjá þeirri staðreynd að það sama tæki sem notað hefur verið til að fækka gestum annars staðar sé nú lagt til sem tekjuöflunarleið í einni af mikilvægustu útflutningsgreinum Íslands.

Sky Lagoon telur eðlilegra að horft sé til þess hvernig hægt er að styrkja þá vöru sem hefur náð að skapa Íslandi sérstöðu, fremur en að veikja rekstrargrundvöll hennar. Áhrif slíkra breytinga

J. Mañá